

De civitate librorum

Când scrii ceva, acel ceva poate să fie doar o parte din tine. Dacă acum am scris o frază, fie numai și un cuvânt, o parte din mine se așterne pe hârtie, așteptând să treacă timpul. Iar dacă timpul trece, și mai rămâne și hârtia, cuvântul pe care l-am scris se bucură: o dată cu el, ambii simultan, devenim nemuritori. El prin mine și eu prin el. Nu știu măsura în care cuvintele sau vorbele mele se identifică cu mine, dar știu că ele sunt niște „purtătoare de mine”, iar acest fapt le dă puterea să afirme: „În fiecare literă, în fiecare cuvânt, te afli întreg”.

Se pune, la un moment dat, problema de identitate. Pot să mă citesc și să nu mă recunosc. Rămânem aceiași și totuși, ne schimbăm. Ne reflectăm, fără să ne dorim, fără intenție, în propriile noastre cuvinte. Cuvântul e un mod de existență. Unele persoane există prin cuvânt. Pe mine mă înspăimântă cartea! Mă cutremur în fața măreției ei: dacă un cuvânt poartă în el identitatea unei persoane, ce face Cartea? Cartea e o mare de cuvinte. Nu o mare, un ocean! Un ocean ale cărui valuri, de fiecare dată când se lovesc de țărâm, șoptesc ființa creatorului.

Acum e momentul în care desăvârșit ar trebui să tac, să încetez: Dacă aceasta e Cartea, ce e Biblioteca? De pe acum îmi recunosc neputința: O să înșir cuvinte și cuvinte, o să mă plimb peste tot și prin nicăieri, dar o să ocolesc să răspund la această întrebare. N-am să răspund la ea, fiindcă Biblioteca nu merită să aibă o definiție. Defininind Biblioteca e precum ai încerca să măsoari universul. Iar măreția ei, cine o va spune? Mi se cade, dar, să mă opresc: orice cuvânt pe care l-aș folosi nu ar fi capabil să reflecte esența, iar de cuvântul nu reflectă ceva, nu merită să fie scris.

Mă voi folosi, însă, de analogie. Dacă voi șterge puțin din măreția Bibliotecii, nu o fac intenționat. Voi povesti despre Cetatea Cărților, de unde și „De civitate librorum”. Pentru aceasta, voi îndrăzni să urmez Fericitului Augustin și să pun în relație de sinonimie „cetatea” cu „societatea”, „civitas” cu „societas”. Voi porni de la cuvânt, mă voi opri la carte, voi găsi cărți în bibliotecă și am să ajung, într-un final, la oameni. Toate acestea împreună jonglează cu nemurirea. Iei cuvântul, îl pui în carte iar cartea o pui în bibliotecă: faci astfel un om nemuritor fără ca alții să observă că acesta descoperise „Piatra filozofală” scriind. Cetatea cărților nu e alta decât societatea nemuritorilor...

Aș vrea să am și eu un cuvânt de spus, genul de cuvânt care să ajungă într-o carte, iar cartea, la rândul ei, să ajungă într-o bibliotecă. Cred că Biblioteca nu este despre cărți, ci despre cuvinte și nemurire. Mai cred că Biblioteca nu este despre rafturi pline de cărți, ci despre culoare ce duc peste tot și trec prin stația veșniciei. O zic și pe aceasta: Biblioteca nu este despre „timp de returnare”, este despre timpuri și vremuri, și despre a te pierde în timp. Da! A uita noțiunea timpului... Sufletul cărții e cuvântul, iar cuvântul subzistă ori prin vorbă, ori prin carte. Cumva, doar împreună, cartea și

cuvântul se „trezesc” la poarta nemuririi. Cartea e o lume întreagă, Biblioteca, o armonie de lumi, dar orice ar fi, centrul a tot este cuvântul.

Fără de om cuvântul nu ar putea fi. Acesta nu poartă viața în sine, avându-și existența în om. Izvorăște din om sau e scris de om. Are o dependență rafinată față de ființa umană și aceasta față de el. Deși nu e viață prin el însuși, poate să comunice prin el persoana. Omul nu doar comunică prin cuvânt, ci se și comunică. A doua variantă, cea reflexivă, face subiectul cu adevărat important al cuvântului: latura sa „antropoforă”, „purtătoare de om”.

Dacă voi mângâia pe oameni prin cuvântul meu, sunt omul compasiunii. Dacă îi voi grăbii pe toți, neavând răbdare cu nimeni, sunt ori indiferent, ori nerăbdător, poate și egoist. Dacă voi spune ceea ce vrea cel de lângă mine să audă, pot fi ori omul minciunii, ori un lingușitor. Prin ceea ce spunem, ne reflectăm. Când spunem ceva, facem ceva, iar ceea ce facem ne definește. Cuvântul e „antropomorf” în măsura în care are caracter „anamnetic”, comemorativ. Cuvintele pe care le-am zis vor face ca lumea să-și aducă aminte de noi. Suntem legați de cuvinte, cu care și oamenii ne asociază. Citatele sunt un exemplu concret.

Cuvântul, făcând trimitere la creatorul său, la originea sa, amintește de autor. În cazul în care principiile persoanei umane sunt exprimate prin cuvânt, cuvântul poartă o parte din identitatea umană. Cartea e cea care are rolul de a păstra și a spune mai departe povestea omenirii. Povestea e prin cuvânt, iar nemurirea pe care i-o asumă cartea autorului e tot prin cuvânt.

Tind să folosesc singularul la „cuvânt” și, de asemenea, simt nevoia să mă explic. Cuvântul este asemeni unui individ a cărui scop se împlinește în comuniunea persoanelor. Dacă individul se prezintă ca distant față de societate, unic prin însușirile sale, de neasemănat, persoana își atinge scopul în societatea ființelor umane. La fel și cuvântul: deși își asumă biruința fiind „un cuvânt din multe alte cuvinte”, este unic, exprimând nuanțe diferite ale societății „de cuvinte”. Astfel, cuvântul e despre unicitate, despre o comuniune a „cuvintelor” ce nu „trăiesc” în izolare. Fiecare cuvânt are partea sa de „excentrism” și „egocentrism”. Cuvântul este un „individ” ce scos din singurătatea sa și alăturat altui cuvânt, devine „persoană”, prin excelență un element al comuniunii și comunicării dintre oameni. Societatea nemuritorilor e și societatea cuvintelor.

Dacă subiectul cărții se exprimă prin cuvinte, Biblioteca se „exprimă” exclusiv prin cărți. Cartea e făclia ce menține vie pomenire unui om. Poate de condiție geniu, poate un umil aspirant, cartea reușește să-i împărtășească nemurirea pe care i-a conferit-o la rândul ei. Nu trebuie să surprindă prin complexitate, însă trebuie să își „justifice” veșnicia prin „fărămiturile” lăsate de creator. Un univers în care, deasupra unei panorame de ansamblu, creatorul-autor scrie: „Eu sunt”. Autorul reușește, parcă printr-o abilitate ce nu poate fi dobândită, să se transpună în forma unei alte persoane „de hârtie”. Uneori aduce îmbunătățiri, dar, slavă Domnului, nu neglijează să schițeze apăsate și defectele. Își „toarnă” sinele într-un șablon maleabil prin intermediul cărții. Taina acesteia

este: actul creației imprimă lucrării chipul creatorului, iar dacă „chipul” acestuia nu se pierde, cartea e cu adevărat „Piatra filozofală”.

Tind să cred că Biblioteca manifestă un fel de „existență pluripersonală”. În măsura în care e Cetatea Cărților, e și societatea celor nemuritori. N-au dobândit eternitatea prin ei înșiși, nicidecum, ci au ocolit uitarea. E societatea celor neuitați. Filozofii antici vorbesc și astăzi. Pe Platon nu l-am auzit strigând în Piață, pe Pitagora nu l-am văzut desenând triunghiuri, și totuși, ei vorbesc și azi prin lucrările lor, prin cărțile lor. Pe Ioan Proorocul, cel ce a mers înaintea Domnului, strigând în pustie n-a fost auzit, dar prin Evangheliști parcă îl aud strigând: „Gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările Lui!” (Luca 3, 4) sau „Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor” (Matei 3, 2). Chiar și cuvintele Dumnezeului meu le aud tot printr-o Carte: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați...” (Matei 11, 28).

Biblioteca este toată armonie: de lumi, de glasuri, de povești, de oameni. Are ziduri prin care apără oamenii de uitare. Dacă are ziduri, e cetate. Și încă ce fel de cetate! Are multe persoane. Unele au tangență, altele mai singuratice, dar e comuniune de oameni, e societate. Și ce fel de societate! Aceasta e Biblioteca mea...

Dacă Biblioteca ar fi o ființă, ar exprima o „ontologie triadică”. Existența ei presupune cuvântul, cartea și omul. Conferă nemurirea prin rolul „anamnetic” pe care îl joacă. Biblioteca mea este despre nemurirea altora...